

USTAVNI SUD CRNE GORE

U. br. 90/09

17. jul 2009. godine

Podgorica

Ustavni sud Crne Gore, u sastavu: predsjednik dr.Milan Marković i sudije – Miodrag Latković, Desanka Lopičić, Zoran Smolović, Fetija Međedović i Đole Sekulović, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 1 Ustava Crne Gore, člana 33 tačka 4 i člana 40 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore (»Službeni list Crne Gore«, br. 64/08), na sjednici od 17. jula 2009. godine, donio je

R J E Š E N J E

NE PRIHVATA se inicijativa za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti odredbe člana 123 Zakona o radu (»Službeni list Crne Gore«, br. 49/08 i 26/09).

O b r a z l o ž e n j e

Industrija piva i sokova »Trebjesa«, AD Nikšić, podnijela je inicijativu za ocjenu ustavnosti odredbe člana 123 Zakona o radu, navedenog u izreci, navodeći, da je u suprotnosti sa propisima međunarodnog prava i ustavnim principima iz čl. 9, 145 i 147 Ustava Crne Gore, da osporena odredba omogućava retroaktivnu primjenu Zakona i podnošenje neograničenog broja tužbi zbog čega može nastati neotklonjiva šteta.

Vlada Crne Gore, dostavila je mišljenje u kojem se, pored ostalog, navodi da je odredba člana 123 Zakona o radu usaglašena s odredbama Ustava Crne Gore i propisima međunarodnog prava kojima se garantuju prava zaposlenih, uključujući i pravo na zaradu; da se važenje osporene odredbe ne može dovesti u vezi s retroaktivnim dejstvom u odnosu na odredbe Zakona o obligacionim odnosima, koje se odnose na zastarelost potraživanja, jer Ustavom, međunarodnim propisima, kao ni nacionalnim zakonodavstvom nije dato pravo da se zaposlenom uskraćuje pravo na zaradu, naknadu zarade i druga primanja iz rada i po osnovu rada.

Ustavni sud je, nakon razmatranja sadržine osporene odredbe Zakona, ocijenio da nema osnova za pokretanje postupka za ocjenu njene ustavnosti.

Osporenom odredbom Zakona propisano je da novčana potraživanja iz rada i po osnovu rada ne zastarjevaju.

Ustavom Crne Gore propisano je : da Crna Gora jemči i štiti prava i slobode, da su prava i slobode nepovredivi i da je svako obavezan da poštuje prava i slobode drugih (član 6) da se zakonom u skladu sa Ustavom uređuju način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje (član 16 tačka 1); da je socijalno osiguranje zaposlenih je obavezno (član 67 stav 1); da zakon mora biti saglasan sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, a drugi propis mora biti saglasan sa Ustavom i zakonom (član 145); da zakon i drugi propis ne može imati povratno dejstvo i da izuzetno, pojedine odredbe zakona, ako to zahtijeva javni interes utvrđen u postupku donošenja zakona, mogu imati povratno dejstvo (član 147 st. 1 i 2) i da Ustavni sud odlučuje o saglasnosti zakona sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima (član 149 stav 1 tačka 1).

Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima propisano je da svako ima pravo na rad, na slobodan izbor zaposlenja, na pravične i zadovoljavajuće uslove rada i na zaštitu od nezaposlenosti, da svako, bez ikakve razlike, ima pravo na jednaku platu za jednaki rad i da svako ko radi ima pravo na pravednu i zadovoljavajuću naknadu koja njemu i njegovoj porodici obezbeđuje egzistenciju koja odgovara ljudskom dostojanstvu i koja će, ako bude potrebno, bit upotpunjena drugim sredstvima socijalne zaštite (član 23 st. 1, 2 i 3).

Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima propisano je: da države članice ovog pakta priznaju pravo na rad, koji obuhvata pravo koje ima svako lice na mogućnost zarađivanja kroz slobodno izabran ili prihvaćen rad, i preduzimaju odgovarajuće mjere za očuvanje ovog prava (član 6 stav 1) i da države članice ovog pakta priznaju pravo koje ima svako lice da se koristi pravičnim i povoljnim uslovima za rad koji naročito obezbijeduje: nagradu koja minimalno obezbijeduje svim radnicima, pravičnu zaradu i jednaku nagradu za rad iste vrijednosti bez ikakve razlike; posebno žene moraju da imaju garanciju da uslovi njihovog rada nijesu gori od uslova koje koriste muškarci i primaju istu nagradu kao ovi za isti rad. (član 7 stav 1 tačka a) i i).

Iz odredabe člana 16 Ustava proizilazi da je Skupština ovlašćena da zakonom, u skladu sa Ustavom, uredi način ostvarivanja sloboda i prava ako je to nephodno za njihovo ostvarivanje, pa i prava zaposlenih po osnovu rada. Nadalje, članom 145 Ustava utvrđeno je da zakon mora biti saglasan sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, a drugi propis mora biti saglasan sa Ustavom i zakonom.

U skladu sa navedenim ustavnim ovlašćenjem zakonodavac je uredio radne odnose Zakonom o radu, kao zakonom *lex specialis*, u ovoj oblasti, kojim su propisana

prava i obaveze zaposlenih po osnovu rada, način i postupak njihovog ostvarivanja, a ova pitanja uređena su i kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu.

Ugovorom o radu, koji zaključuju poslodavac i zaposleni, predviđena su prava iz rada i po osnovu rada zaposlenog koja proizilaze iz Ustava Crne Gore, međunarodnih propisa, Zakona o radu, Opšteg kolektivnog ugovora, granskog i kolektivnog ugovora kod poslodavca. Shodno tome, odredbom čl. 14 i 77 Zakona o radu propisano je da zaposleni ima pravo na odgovarajuću zaradu i da je poslodavac dužan da zaposlenom za obavljeni rad isplati zaradu, u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu, a odredbom članom 172 ovog zakona predviđena je prekršajna odgovornost poslodavca i odgovornog lica, ukoliko poslodavac ne isplati zaradu zaposlenom.

Propisivanjem osporenim odredbom Zakona da novčana potraživanja iz rada i po osnovu rada ne zastarjevaju, nije narušen ni jedan ustavni princip, već je naprotiv zakonodavac ispoštovao ustavni princip iz člana 64 stav 1 Ustava kojim je propisano da zaposleni imaju pravo na odgovarajuću zaradu. Takođe, navedena odredba nije suprotna ni odredbama Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, Međunarodnom paktu o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, kao ni Evropskoj socijalnoj povelji, kojima se jemči zaposlenom pravo na pravednu i zadovoljavajuću zaradu. Propisivanje da ovo pravo ne zastarijeva, saglasno je sa ovlašćenjima iz člana 16 Ustava, da se zakonom uređuje način ostvarivanja pojedinih ljudskih prava i sloboda kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje.

Navodi podnosioca inicijative, da se na ovaj oblik pravnog posla primjenjuju odredbe obligacionog prava, nijesu utemeljeni. Naime, polazeći od navedenih ustavnih principa, koncepta Zakona o radu i određenja međunarodnog prava iz oblasti radnog zakonodavstva u odnosu na prava na zaradu za izvršeni rad, kao i materije ovog zakona, između ostalog i potraživanja iz radnog odnosa po osnovu ličnih primanja, odnosno, isplatu zarade i drugih primanja iz radnog odnosa zaposlenom, odredbe Zakona o obligacijama, koje se odnose na zastarjelost potraživanja, ne mogu se odnositi na rok zastarjelosti potraživanja po osnovu primanja iz radnog odnosa. Ovo iz razloga, što radni odnos nije odnos u smislu obligacionog prava, već statusni odnos uspostavljen ugovorom o radu, kao ugovor »*sui generis*«, na osnovu kojeg se uspostavljaju odnosi između poslodavca i zaposlenog, odnosno ostvaruju prava i obaveze iz rada i po osnovu rada. Radi se o pravnom poslu kod kojeg je predmet rad, odnosno osnova obavljanja tog posla mora biti izvršeni rad, a ima obilježje pravnog posla za koji se zasniva radni odnos zaključenjem ugovora o radu, shodno Zakonu o radu. Ugovor o radu je po svojim obilježjima, dvostranoobavezni ugovor kod kojeg je poslodavac u obavezi radniku dati posao te mu za obavljeni rad isplati zaradu, a radnik je obavezan prema uputstvu poslodavca u skladu sa karakterom i vrstom rada, obaviti

preuzeti posao. Jedno od osnovnih obilježja ovog ugovora je dobrovoljnost koja je izražena kroz slobodu ugovaranja i sklapanja ugovora o radu.

Takođe, Sud je ocijenio da osporena odredba Zakona nije suprotna ustavnom principu zabrane povratnog dejstva iz člana 147 Ustava, jer se osporena odredba primjenjuje od dana stupanja na snagu Zakona o radu, odnosno njena primjena ne proteže se na vrijeme prije njegovog stupanja na snagu.

Pored toga, Ustavni sud, saglasno odredbama člana 149 Ustava, nije nadležan da ocjenjuje, da li je trebalo utvrditi rok zastarjevanja novčanih potraživanja zaposlenih po osnovu rada, jer je to pitanje ocjene cjelishodnosti pojedinog rješenja i u nadležnosti je zakonodavnog organa.

Polazeći od svoje Ustavom utvrđene nadležnosti iz člana 149 stav 1 Ustava, u postupku ocjene saglasnosti zakona sa Ustavom, Sud nije nadležan da ocjenjuje saglasnost propisa iste pravne snage, tj. zakon u odnosu na zakon, odnosno osporenu odredbu Zakona o radu u odnosu na Zakon o obligacionim odnosima, jer se radi o aktima iste pravne snage.

S obzirom da je u ovom predmetu Sud donio odluku, to nema procesnih pretpostavki da se, saglasno članu 150 stav 3 Ustava, naredi obustava izvršenja pojedinačnih akata ili radnji koje su preduzete na osnovu osporene odredbe Zakona.

Na osnovu iznijetih razloga, rješeno je kao u izreci.

PREDSJEDNIK
USTAVNOG SUDA CRNE GORE,
dr Milan Marković,s.r.